

Список використаних джерел

1. Європейський інформаційно-дослідницький центр, Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України 26 липня 2017 <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>
2. Смоляр О. А. Державний контроль у сфері місцевого самоврядування: особливості правового регулювання. 2015 р- 60 ст. <http://oaji.net/articles/2016/3229-1459861209.pdf>
3. Закон України «Про місцевого самоврядування» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170).
4. Микола Пухтинський Становлення механізму адміністративного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування відповідно до Європейських стандартів. https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_1_2018-68-71.pdf
5. Вітвіцький С.С державний та громадський контроль в умова розвитку громадянського суспільства 2013 ст-91. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2013_3_17.pdf

Олійничук О.І.

к.е.н., доцент, доцент кафедри кримінального права і процесу, економічної безпеки та правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету

Корчинська А.

студентка юридичного факультету Західноукраїнського національного університету

ВПЛИВ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ «ПЛАНУ BEPS» НА ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ

Певні схеми міжнародного податкового планування існували протягом всієї історії світових економічних відносин. Намагаючись отримати якомога більше доходів, чимало країн на своїх територіях створювали податкові умови, сприятливі для активізації господарської діяльності. З розвитком економічних відносин податкове планування набуло все більшого поширення, тому з метою боротьби зі шкідливою податковою практикою світова спільнота розробила певний механізм протидії агресивному податковому плануванню – «План BEPS».

Даний проект розроблявся в рамках діяльності міжнародної Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) при активній підтримці країн G20 і зумовлений тим, що, за даними фахівців, до початку 21-го століття міжнародне податкове планування прийняло такі

масштаби, при яких загальні втрати країн з високими податковими ставками у вигляді недоотриманих податків становили близько 200-250 млрд. дол. щорічно. І ці дані стосуються тільки втрат від абсолютно законних схем податкового планування, які формально не порушують жодних правил. Відповідно, не бажаючи миритися з такими методами виведення значних обсягів коштів, розвинені країни означили такі схеми «агресивним податковим плануванням» і почали активно з ними боротися [3].

Суть «Плану BEPS» зводиться до міжнародної співпраці в боротьбі з вищезгаданими схемами транскордонного податкового планування і розробки сукупності рекомендацій для національних органів влади та їхньої подальшої імплементації в законодавство країн. Таким чином, ідея полягає не в покаранні платників податків, а в докорінній зміні поточних «правил гри».

Основи «Плану BEPS» були закладені в 2012 році. А вже в 2013 році ОЕСР представила свій перший звіт з даної проблематики і запропонувала так званий «План дій щодо розмивання податкової бази і виведення прибутків з-під оподаткування» (англ. Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting) або скорочено «План BEPS», що передбачає: розв'язання податкових проблем і врахування особливостей оподаткування в епоху «цифрової економіки»; нейтралізацію так званих «гібридних схем»; підвищення ефективності правил про контрольовані іноземні компанії; протидію розмиванню бази оподаткування через виплату відсотків та інші фінансові транзакції; загальну протидію «недобросовісній податковій практиці», беручи до уваги питання прозорості та реального економічного змісту компаній; запобігання зловживанням положеннями договорів про усунення подвійного оподаткування; запобігання застосування схем штучного уникнення статусу «постійного представництва»; розроблення правил трансфертного ціноутворення в частині нематеріальних активів, ризиків і капіталу, інших транзакцій з високим ризиком; розроблення методів збору і аналізу інформації щодо розмивання податкової бази та виведення доходів з-під оподаткування; впровадження правил, що вимагають розкривати «прийоми агресивного податкового планування»; оптимізацію вимог щодо документування трансфертного ціноутворення та звітності по країнах; розроблення механізмів вирішення податкових спорів між країнами та підвищення їхньої ефективності; розроблення всеосяжної багатосторонньої конвенції з питань міжнародного оподаткування в цілях модифікації наявних податкових договорів між країнами [3].

Кожний пункт Плану деталізований поясненнями відповідної проблеми розмивання податкової бази і виведення прибутків з-під оподаткування, а також запропоновано шляхи її вирішення.

Незважаючи на те, що «План BEPS» – це сукупність рекомендацій (тобто він не є юридично обов'язковим документом), все ж значення

цього інструменту надзвичайно вагоме. План впроваджується в життя шляхом внесення відповідних змін до законодавства. Країни змушені проводити такі зміни, оскільки у разі відмови здійснюється жорсткий політичний тиск. Тому з 1 січня 2017 року Україна приєдналася до міжнародної програми розширеного співробітництва з питань імплементації Плану дій BEPS, участь в якій сьогодні приймають понад 116 країн світу [2].

16.01.2020 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» (далі – Закон №466) [5], який імплементує ряд положень «Плану BEPS». Даний Закон передбачає зміни, спрямовані на вдосконалення та спрощення системи адміністрування податків. Водночас, він вводить міжнародні стандарти податкового контролю для всіх учасників міжнародної торгівлі та імплементації положень «Плану BEPS». Проте варто відзначити, що представники бізнесу критично поставилися до даних новацій, зокрема тому, що законом передбачається можливість продовження податкових перевірок, трансформація порядку внесення змін у план-графік перевірок платників податків.

Так, ще до недавнього часу часто траплялося, що контролюючий орган всупереч чинному законодавству оновлював план-графік перевірок, включаючи в нього нових платників податків, а останні були змушені оскаржувати такі коригування в судах. Проте судова практика сформувалася на користь платників податків. Наприклад, в ухвалі Верховного Суду від 26.05.2020 у справі № 1.380.2019.003736 [6] судом було прийнято сторону платників податків, оскільки включення інших платників податків у затверджений і оприлюднений річний план-графік проведення перевірок у поточному році не відповідає нормам п. 77.1 ст. 77 ПКУ і не допускається, окрім випадків зміни найменування суб'єкта господарювання та усунення технічних помилок. Проте на даний час Закон № 466 передбачає можливість внесення змін в план-графік на поточний рік не частіше ніж один раз в першому і одного разу в другому кварталі такого року, оскільки такі зміни з'явилися в п. 77.2 ст. 77 ПКУ [4]. Зазначені оновлення оприлюднюються на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, до 30 числа останнього місяця кварталу.

Це означає, що перевірку платника податків, якого було включено в план-графік на поточний рік в результаті внесення змін у першому кварталі такого року, може бути розпочато з 1 липня поточного року, а у випадку внесення змін до плану-графіка у другому кварталі такого року – з 1 жовтня поточного року. Тому варто погодитися з М. Горецькою, що такі зміни не полегшують роботу бізнесу [1].

Крім того, ст. 78 ПКУ передбачено можливість проведення повторної перевірки в разі отримання інформації або документів від іноземних

державних органів, що стосуються питань, які були предметом попередніх перевірок, і які свідчать про порушення платником податкового, валютного чи іншого законодавства [4].

Водночас, як стверджують деякі експерти, зокрема Е. Найман, такі законодавчі зміни призведуть до гальмування розвитку національного бізнесу України, оскільки на нього буде збільшено податковий тиск. В умовах розширення повноважень контролюючих органів і відсутності реформ податкової системи та судів український бізнес може залишитися без захисту. Якщо іноземні суб'єкти господарювання можуть поскаржитися в посольство на дії контролюючих органів, і буде адекватна реакція, то вітчизняні підприємства такої можливості не мають [2].

Таким чином, у результаті імплементації положень «Плану BEPS» в Україні та прийнятті відповідних змін до Податкового кодексу значно посилюється податковий контроль, що можна оцінювати досить неоднозначно щодо впливу на безпеку держави й ефективність боротьби з ухиленням від оподаткування. З одного боку, вони направлені на недопущення розмивання податкової бази та протидію виведенню фінансових ресурсів з України в країни з меншим податковим навантаженням, але, з іншого боку, розширення контрольної функції податкових органів у сучасних умовах може трансформуватися у ще більшу загрозу економічній безпеці держави, оскільки негативно впливатиме на бізнес-клімат у країні та ділову активність суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Горецкая М. Налоговые проверки по-новому. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/EA014052.html
2. Закон 1210: новые правила для бизнеса в Украине. URL: https://rus.lb.ua/economics/2020/06/03/459051_zakon_1210_novie_pravila_biznesa.html
3. План BEPS: конец эпохи агрессивного налогового планирования. URL: <https://www.nexus.ua/plan-beps-konets-epokhi-agressivnogo-nalogovogo-planirovaniya>
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України від 16.01.2020 р. №466-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-IX#Text>
6. Ухвала Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26 травня 2020 року у справі № 1.380.2019.003736 адміністративне провадження № К/9901/12723/20. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/89459768>